

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 7, Sayı: 96, Eylöl 2019, s. 104-120

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.16992/ASOS.36749>

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date

20.07.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

29.09.2019

Burak ÖZDEMİR

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi
Yüksek Lisans Öğrencisi, burakozdemir14@hotmail.com

Mustafa ADIGÜZEL

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi
Yüksek Lisans Öğrencisi, mustafadiguzell@hotmail.com

Kaya YILDIZ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, Doç. Dr.
kaya_yildiz@hotmail.com

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÇOCUK KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Öz

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramını nasıl algıladıklarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaktır. Bu araştırmanın, çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılının 2. Döneminde İstanbul ili Avcılar ve Beylikdüzü ilçelerindeki tüm bağımsız anaokulu öğretmenleri, ilkokul ve ortaokulların anasınıfında görev yapan 104 öğretmen oluşturmaktadır. Bu çalışmada verilerin elde edilmesi, incelenmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma modellerinden bir olan olgu bilim (fenomoloji) modelinden faydalanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizi sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin 13 kategori oluşturulmuştur. Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar incelendiğinde, en çok metafor bulunan kategorinin “şekil alabilen” olduğu görölmüştür.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, Çocuk, Metafor

METAPHORICAL PERCEPTION ON THE CONCEPT OF “CHILD” OF PRE-SCHOOL TEACHERS

Abstract

The aim of this research is revealing how preschool teachers perceiving the concept of the “child” under favour of metaphors. The working team of this research contains 104 teachers who worked in preschools, primary schools and secondary schools in Avcılar and Beylikdüzü, Istanbul during the second semester of the 2018-2019 academic year. Phenomenology model used in the process of collection, examination and interpretation of data in the research. The informations obtained by collecting data analyzed by their contents. As a result of the analysis of collected data, 13 categories identified for the perception of concept of the child from the point of view of preschool teachers. When the metaphors produced by preschool teachers related to the concept of student are examined, it is seen that the most common category is “formable”.

Keywords: Preschool Education, Child, Metaphor,

GİRİŞ

Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve insanın hayatı boyunca ona eşlik eder. Çocuklar hayatlarının ilk anından itibaren, öğrenmeye ve keşfetmeye yönelik davranış sergilerler. Çevrelerini keşfeder, çevre ile iletişim kurar ve yeni bilgiler edinirler (MEB,2013). Erken çocukluk eğitimi dediğimiz okul öncesi dönem; çocuğun okulu, kendi becerilerini keşfetmesini sağlayacağı bir dönemdir ve çocuk bu kavramlara yönelik ilk düşüncelerini bu dönemde oluşturur. Bu nedenle çocuk açısından çok kıymetli olan bu zaman diliminde geliştireceği olumlu düşünce ve tutumların ileriye yaşamında önemli bir yere sahip olacaktır. Eğitimin her kademesinde olduğu gibi okul öncesi eğitimde de, eğitimin niteliğinin ve çocuğun bütünsel gelişiminin sağlanmasında öğretmenin rolü büyüktür. Çocukların, ailelerinden bağımsız ve kendi evleri dışında farklı bir mekanda yeni bir şeyler öğrenmeye başlamaları için kendilerini güvende hissetmeye ve sevildiklerini bilmeye ihtiyaçları vardır. Ancak böyle bir durumda, öğretmeniyle güvene dayalı sıcak bir bağ kuracak ve eğitim öğretim faaliyetlerinin içerisine dahil olacaktır (Akgün, 2016; Sözbir ve Çakmak, 2016; Kuyuc, Şahin, ve Kapıcıoğlu, 2013).

Öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli bir şekilde uygulayabilmek için bazı özelliklere sahip olunması gerekmektedir. Bunların başında bilgi, beceri ve tutumlar gelmektedir (MEB, 2008). Öğretmenlik mesleğini yerine getirebilmek için sahip olunması gereken bu özellikler; öğretmenin kişisel özelliklerinden, mesleğe genel bakış açısından ve mesleğine yönelik beklentilerinden etkilenmektedir (TED, 2009).

Bireylerin bir konu hakkında algılamalarının ortaya çıkarılmasında kullanılan yöntemlerden biri de metafordur. Metaforlar bilinçli olarak ya da kişinin farkında olmadan günlük yaşamımızda sıkça kullanılan ve herhangi bir olgunun anlamını güçlendirmek üzere kullanılan imgeler olarak karşımıza çıkmaktadır (Arslan, Metin ve Bayrakçı, 2006). Sözlük anlamına baktığımızda metaforun “meczaz” (TDK, 2015) ve “herhangi bir şeyi benzer bazı özellikleri yoluyla kullanarak başka bir şeyi ima etme” (Longman, 2015; Akt. Sözbir ve Çakmak, 2016) ifadesiyle açıklan-

maktadır. İlk kez Lakoff ve Johnson'un (2005) çalışmalarında zihinsel bir gelişim aracı olarak kullanılan metaforlar, daha önceleri dil bilim ve edebiyat çalışmalarında kullanılmıştır.

Yıldırım ve Şimşek (2011)'e göre metaforlar insanların yaşantılarına anlam yüklemesine olanak sağlayan araçlardır. Birbirleriyle farklı ve benzeşmeyen iki olgu arasında bir bağ kurulması zihinsel şemaların birbirleriyle ilişki kurmasına olanak sağlaması nedeniyle zihinsel model olarak metaforları güçlü kılmaktadır. Bu bağlamda metaforlar sadece sözel olarak değil, düşünce ve eylemlerde de yaygındır.

Metaforlar bir yaşantının başka bir yaşantı terminolojisiyle ifade edilmesi yöntemiyle karmaşık gelen konuların anoloji yoluyla basitleştirerek daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. (Vosniadou ve Ortony 1989; Akt. Akgün,2016) Bu bağlamda metaforlar insanların zihninin bir olguyu anlayış biçiminden başka bir anlayış biçimine aktararak ,bir imgeyi başka bir imge olarak görmelerine yol açmaktadır.

Metafor olgusu "... bireylerin kendi dünyalarını anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik güçlü bir zihinsel haritalama ve modelleme mekanizması olarak" (Arslan ve Bayrakçı, 2006:103) günümüz araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası literatürde de metaforu konu edinen çalışmalar oldukça fazladır. Literatür incelendiğinde (Arslan, 2013; Cerit, 2008; Aydın ve Pehlivan, 2010; Pektaş ve Kıldan, 2009; Saban, 2008; Koç, 2014; Yıldırım, Ünal ve Çelik, 2011; Turhan ve Yaraş, 2013; Günay, 2015; Çakmak ve Sözbir, 2016; Akgün, 2016; Ertürk, 2017) yapılan çalışmalar metafor olgusuna yönelik örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Akgün (2016) 100 okul öncesi öğretmen adayı ile gerçekleştirdiği çalışmada "çocuk" ve "okul öncesi öğretmeni" kavramlarını metafor analizi yoluyla incelenmiştir. Çalışmada 61 adet geçerli metafor üretilmiş olup 11 kavram altında kategorize edilmiştir. Bu kategoriler içinde en çok metaforu içeren kategoriler sırasıyla; "yönlendirilebilir ve işlenebilir olma, muhtaç olma ve eğitimden etkilenebilir olma" kategorileridir.

Çocuk ve çocuk kavramlarına yönelik olarak yapılan literatür çalışmasında; Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu (2013) 100 okul öncesi öğretmeni ile gerçekleştirdikleri çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin "çocuk" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar incelenmiştir. Çalışmada öğretmenlerin 45 farklı metafor oluşturduğu ve bu metaforlardan 10 kategori elde edildiği görülmektedir. Bu kategoriler içerisinde en çok metafor içeren kategoriler sırasıyla; "şekillendirilebilen bir hammadde olarak çocuk", "pasif bir alıcı olarak çocuk" kategorisi iken en az metafor üretilen kategori "ilgiye ve bakıma muhtaç bir varlık olarak çocuk" kategorisidir.

Saban (2009) 2847 öğretmen adayıyla gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmen adaylarının "çocuk" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar incelenmiştir. Öğretmen adaylarının 156 farklı metafor ürettikleri ve bu metaforların 11 kategoride toplandığı görülmektedir. Bu kategoriler arasında en çok metafor içeren kategoriler sırasıyla; "gelişen bir varlık olarak çocuk", "hammadde olarak çocuk", ve "boş bir zihin olarak çocuk" kategorileridir.

Son zamanda metafor çalışmaları alan yazısında oldukça fazlası ile yer almaktadır. Ancak doğrudan okulöncesi öğretmenler tarafından çocuklara yönelik algılamalarını metaforlar yoluyla belirleyen çalışmaların okulöncesinde alanında sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin çocuk ilişkin algılarını ortaya çıkarmada metaforlar önemli bir işleve sahiptir (Akgün, 2016). Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerinin kendi okulöncesi çocuklarla ilgili algılarının metaforlar yoluyla belirlenmesinin alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmay-

la; okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramını nasıl algıladıklarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada verilerin elde edilmesi, incelenmesi ve yorumlanmasında nitel araştırma modellerinden biri olan olgu bilim(fenomenoloji) modelinden faydalanılmıştır. Veri toplama aracıyla elde edilen veriler içerik analizi ile tahlil edilmiştir. Olgubilim deseninde, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanılması (Yıldırım ve Şimşek, 2011) nedeni ile araştırmada bu yöntem tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın, çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılının 2. Döneminde İstanbul ili Avcılar ve Beylikdüzü ilçelerindeki tüm bağımsız anaokulu öğretmenleri, ilkököl ve ortaokulların anasınıfında görev yapan 104 öğretmen oluşmuştur. Öğretmenlerden 56 tanesi Avcılar, 48 tanesi de Beylikdüzü’nde görev yapmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışmanın verilerini toplamak için, nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış, daha sonrasında uzman görüşü alınarak gerekli düzeltmelerin ardından son halini almıştır. Görüşme formunda kişisel bilgi formu eklenmiş ve bu formda öğretmenlerin demografik dağılımını tespit etmek için ‘Cinsiyetiniz nedir? Mesleki kıdeminiz nedir? Yaşınızı belirtiniz.’ soruları yöneltilmiştir. Araştırmada ‘çocuk’ kavramına ilişkin algıların metaforlar yoluyla ortaya çıkarılması için okul öncesi öğretmenlerinden “Çocuk benzer, Çünkü;.....” boşlukların doldurulması istenmiştir. Öğretmenlerin yazdığı metaforlar aynı olsalar bile metafora yükledikleri anlamlar farklı olabileceğinden çünkü kısımları dikkatli bir şekilde incelenmiştir. Çalışma grubuyla yüz yüze ve bireysel olarak yapılan görüşmelerde formlar öğretmenlere elden dağıtılmış ve gerekli bilgiler sunulduktan sonra cevaplamaları için yeterli bir süre verilmiştir. Çalışma; gerekli izinlerin ardından, okul yöneticilerine bilgi verilerek 2018-2019 eğitim öğretim yılı 2. Döneminde İstanbul ili Avcılar ve Beylikdüzü ilçelerindeki tüm bağımsız anaokulu öğretmenleri ve ilkököl ve ortaokulların anasınıfında görev yapan okul öncesi öğretmenlerine uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış formlar çalışmaya ve metafor olgusuna ait gerekli açıklamaların yapılmasının ardından öğretmenlere bizzat araştırmacılar tarafından dağıtılarak uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Gerçekleştirilen uygulamanın ardından öğretmenlerden toplanan formlardan 104 tanesinin amacına uygun olduğu düşünülerek analiz işlemine dahil edilmiştir. Veriler analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin ürettikleri metaforların analiz edilmesi 5 aşamada gerçekleştirilmiştir.

- Kodlama ve eleme,
- Metafor listesi oluşturma,
- Kategorilere ayırma,
- Geçerlik ve güvenilirliğini tespit etme.(Saban, 2008)

Aşamalarından geçirilerek tahlil edilmiştir.

Kodlama ve Eleme: Bu bölümde öğretmenlere elden dağıtılıp toplanan formların tamamı okunmuş, tüm öğretmenlerin geçerli metaforlar üretmedikleri, ürettikleri metaforlar ile gerekçelerinin uyuşmadığı veya mantıklı gerekçe sunmadıkları gözlemlenerek 4 adet form değerlendirme dışı tutulmuştur. Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar dizilerek geçici bir liste yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin ürettikleri metaforları net bir şekilde oluşturup oluşturmadığı, birden fazla metafor üretilip üretilmediği tespit edilmiştir. Oluşturulan metaforlar ve gerekçeleri öğretmenlerin görev yaptığı ilçelere göre kodlanarak yazılmıştır. Örneğin (A58) kodlu form; Avcılar ilçesinde görev yapan 58 numaralı öğretmeni temsil etmektedir.

Metafor Listesi Oluşturma: Katılımcılardan elde edilen, anlamsız metafor imgelerini barındıran formların ayıklanmasının ardından, toplam 104 adet geçerli metafor elde edildi. Bu bölümde öğretmenler tarafından üretilen metaforlar alfabetik sıraya göre listelendi. Üretilen metaforlar tekrar gözden geçirilerek, her bir metaforu ifade eden metafor ifadesi seçildi. Böylece üretilen tüm metaforlar için onu en iyi temsil ettiği varsayılan, ‘örnek metafor listesi’ oluşturuldu.

Kategorilere Ayırma: Bu bölümde temel olarak öğretmenler tarafından üretilen metaforlar “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları ortak düşünce bakımından değerlendirilmiştir. Bu basamakta özellikle 104 adet metafor hakkında üretilen ‘çocuk’ kavramının nasıl kavramlaştığını görmek için örnek metafor listesinden yararlanılmıştır. Bu amaç için öğretmenler tarafından oluşturulan her metafor imgesi için (1) metaforun konusu (çocuk), (2) metaforun kaynağı ve (3) metaforun kaynağı ile konusu arasındaki korelasyon bakımlarından analiz edilmiştir. Sonrasında üretilen her bir metafor için belirli bir imge ile ilişkilendirilerek (örneğin, “bakıma ilgiye muhtaç”, “destekle öğrenen”, “kendine özgü”, “mistik” vb.) 13 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

Geçerlik ve Güvenirliği Tespit Etme: Güvenirlik ve geçerlik, araştırma sonuçlarının şeffaflığını belirlemek için belirlenen en önemli iki kriterdir. Toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde sunulması ve araştırmacıların sonuçlara nasıl ulaştığını göstermesi, nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmaya özgü olarak araştırma sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla; (1) veri analizi süreci (özellikle 13 kavramsal kategoriye nasıl ulaşıldığı) detaylı olarak açıklanmıştır. (2) Araştırmada elde edilen 108 metaforun her biri için en iyi temsil ettiği varsayılan örnek metafor imgesi derlendi ve bu metafor imgelerinin tümüne bulgular kısmında ver verilmiştir.

Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak için, oluşturulan 13 kategori altında verilen metaforların söz konusu kategoriyi temsil edip etmediği saptamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu aşamada 104 metafor ile 13 kavramsal kategori tabloları eşleştirme yapılmamış haliyle bir öğretim üyesi ile paylaşılmış, metaforları kendisine en uygun olan kategorilere yerleştirmesi istenmiştir. Daha sonrasında yapılan eşleştirmeler karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalarda Miles ve Huberman’ın (1994), (güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği + görüş ayrılığı) formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Nitel araştırmalarda %90 ve üzeri çıkan sonuçlarda istenilen düzeyde güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Miles ve Huberman, 1994). Bu araştırmaya özgü olarak yapılan güvenilirlik çalışması kapsamında sonuç %84 çıkmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, çalışma grubunu oluşturan, anaokulu, ilkokul, ortaokullarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan elde edilen bulgular tablo haline getirilerek analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Çocuk Kavramına Yönelik Bulgular

Çalışmada Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri 77 metafor elde edilmiştir. Elde edilen metaforlar alfabetik sıraya göre Tablo 1’de sıralanmıştır.

Tablo 1. “Çocuk” Kavramına Yönelik Metaforlar

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Ağaç	1	30	Günebakan çiçeği	1
2	Araştırmacı	2	31	Ham bir madde	1
3	Ayna	2	32	Hamur	1
4	Balta girmemiş orman	1	33	Hepsinin kendine ait özellikleri olan odun	1
5	Bilim adamı	2	34	İlkbahar	1
6	Bir ağaca	1	35	İp yumağı	1
7	Bir kaleme	1	36	İşlenmemiş maden	1
8	Boş bir levhaya	1	37	Kafesteki kuş	1
9	Boş kaset	1	38	Kar tanesi	2
10	Boş levha	1	39	Kayıt cihazı	1
11	Cevher	1	40	Kelebek	1
12	Çalışkan karınca	1	41	Keşfedilmeyi bekleyen bir ülke	1
13	Çiçek	4	42	Kil hamuru	3
14	Çiçek türleri	1	43	Kitap	1
15	Dalında yetişen sebze – meyve	1	44	Kitap	1
16	Değirmen taşı	1	45	Komedyen	1
17	Deniz	1	46	Kumaş	1
18	Donmamış bir beton	1	49	Küçük filozoflar	1
19	Dünya	1	50	Matruşka bebek	1
20	Evlat	1	51	Motorlaşmış beyinlere	1
21	Evre	1	52	Mücevher	1
22	Evrin	1	53	Okunmayı bekleyen bir kitap	1
23	Fidan	3	54	Orkestrayı oluşturan ekip	1
24	Fidan	1	55	Oyun hamuru	6
25	Fidandır (yeni tohum)	1	56	Sayfaları boş bir kitap	1
26	Filozof	1	57	Su	1
27	Gonca	1	58	Su	1
28	Gökkuşağı	2	59	Sünger	1
29	Gözlemci	1	60	Süreç	1
47	Kuş	1	61	Sürpriz bir kutu	1
48	Küçük bir serçe	1	62	Şarkı	1
63	Şehirlerarası/ülkeler arası yolculuk yapan bir gezgin	1	71	Yaşam dolu umuttur	1
64	Şekil verilecek seramik bir hamur	1	72	Yeni keşfedilmiş bir maden	1
65	Tarla	1	73	Yeni doğan bir bebek	1

66	Tohum	1	74	Yıldız	2
67	Tohum	8	75	Yıldız	1
68	Toprak	3	76	Yıldızdaki ışık	1
69	Toprak	1	77	Yoğrulmuş hamur	1
70	Yağlı boya tablosundaki renklere	1		TOPLAM	104

Tablo incelendiğinde çalışma grubu içerisinde yer alan okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik 77 farklı metafor geliştirdikleri, ve bu metaforlardan 14 tanesinin birden fazla öğretmen tarafından ortak tercih edildiği, 63 metaforun ise öğretmenler tarafından bireysel olarak tercih edildiği görülmüştür. Elde edilen metaforlar incelendiğinde en çok tercih edilen metaforların; tohum (9 öğretmen), oyun hamuru (6 öğretmen), çiçek (4 öğretmen), fidan (4 öğretmen), kil hamuru (4 öğretmen), toprak (4 öğretmen), yıldız (3 öğretmen) olduğu görülmektedir.

Çalışma grubu içerisinde yer alan okul öncesi öğretmenlerinin oluşturduğu 104 metafor incelenmiştir. Öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlar ile gerekçeleri karşılaştırılmış, içerisinde anlam bütünlüğü bulunan ve ortak düşünce taşıyan metaforlar gruplandırılarak kategorilere ayrılmıştır. Bu aşamada çalışmada yer alan metaforlardan 13 kategori oluşturulmuştur. Oluşturulan kategoriler Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. “Çocuk” Kavramının Anlamına Yönelik Kategoriler

<i>Kategoriler</i>	<i>f</i>	<i>Metafor Adeti</i>
1. Bakıma/ilgiye muhtaç	22	8
2. Bilgiyi yansıtan	3	3
3. Çaba sarfeden	2	2
4. Değerli bir nesne	4	4
5. Destekle öğrenen	8	7
6. Fırsatları değerlendiren	1	1
7. Kendi kendine öğrenen	8	6
8. Kendine özgü	15	13
9. Mistik	3	3
10. Model alan	3	2
11. Şekil alabilen	26	19
12. Umut verici	6	6
13. Diğer	3	3
TOPLAM	104	77

Bakıma / ilgiye muhtaç

Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Bakıma / ilgiye muhtaç” kategorisinde 22 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 8 farklı metafor bulunmaktadır. Kategoriyi temsil eden metaforlar Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Bakıma / ilgiye muhtaç kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Çiçek	4	5	Okunmayı bekleyen bir kitap	1
2	Dalında yetişen sebze-meyve	1	6	Tarla	1
3	Fidan	3	7	Tohum	8
4	Günebakan çiçeği	1	8	Toprak	3
TOPLAM					22

Tablo 3’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Bakıma/ilgiye muhtaç” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforların “tohum (8), çiçek (4)” olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Tohum: “Çünkü tohum gibi su verdikçe büyür şekil değiştirir ve çiçek olur. Çocuklar da bilgiyi öğrettikçe büyür gelişir.” (B38)

Çiçek: “Çünkü ilgilendikçe, sevdikçe, bilgi ile besledikçe büyür, açar, güzelleşir. Etrafına güzellik katar.” (B22)

Toprak: “Çünkü sulandıkça (öğretmen çocuk ye bilgi aktarımı yaptıkça) büyür ve gelişip güzelleşir. (A55)

Günebakan çiçeği: “Çünkü günün her vakti (ders saati), güneşi (öğretmeni) takip eder, ona yüzünü döner ve güneşten aldığı enerji ile büyür, olgunlaşır ve istenilen, amaçlanan olgunluğa ulaşmış olur. (A1)

Bilgiyi yansıtan

“Bilgiyi yansıtan” kategorisi çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri tarafından “çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan bir kategoridir. Bu kategoride 3 öğretmen tarafından 3 metafor üretilmiştir. Bu kategoriye ait metaforlar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Bilgiyi yansıtan kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Ağaç	1	3	Sünger	1
2	Boş levha	1			
TOPLAM					3

Tablo 4’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Bilgiyi yansıtan” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Boş levha: “Çünkü verdiğimiz her bilgiyi hemen alır ve uygular.” (A6)

Sünger: “Çünkü aileden, çevreden ve okuldan edindiği bilgileri, davranışları sünger gibi çeker ve uygular.” (A50)

Ağaç: “Çünkü bilgi verdikçe dallanır budaklanır. Başarılarında çiçek açar, bilgi ile büyür, etrafına aldığı bilgileri yayar.” (B39)

Çaba Sarfeden

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Çaba sarfeden” kategorisinde 2 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 2 metafor bulunmaktadır. Kategoriyi temsil eden metaforlar Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Çaba sarfeden kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Çalışkan karınca	1	2	Kuş	1
TOPLAM					2

Tablo 5’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Çaba sarfeden” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriyi oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Çalışkan Karınca: “Çünkü her çocuk başarılı olmalıdır. Başarılı olmak için çalışmak gerekir ve ne kadar çalışırsa o kadar başarılı olur.” (B29)

Kuş: “Çünkü öğrendikçe özgürlüğüne ve bağımsızlığına uçar.” (B33)

Değerli Bir Nesne

Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Değerli bir nesne” kategorisinde 4 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 4 metafor bulunmaktadır. Kategoriyi temsil eden metaforlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Değerli bir nesne kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Cevher	1	3	Mücevher	1
2	İşlenmemiş Maden	1	4	Yeni keşfedilmiş bir maden	1
TOPLAM					4

Tablo 6’da okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Değerli bir nesne” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriyi oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

İşlenmemiş maden: “Çünkü maden işlenirse bir mücevhere, bir pırlantaya dönüşür.” (A4)

Cevher: “Çünkü hepsi değerlidir. Önemli olan içindeki cevheri farkedip doğru yönlendirerek, değerlendirerek işlemektir.” (B15)

Destekle Öğrenen

“Destekle Öğrenen” kategorisi çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri tarafından “çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan bir kategoridir.

Bu kategoride 8 öğretmen tarafından 7 farklı metafor üretilmiştir. Bu kategoriye ait metaforlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Destekle öğrenen kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Boş bir levha	1	5	Süreç	1
2	Boş kaset	1	6	Yenidoğan bir bebek	1
3	Değirmen taşı	1	7	Yıldız	2
4	Kitap	1			
TOPLAM					8

Tablo 7’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Destekle öğrenen” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforun “Yıldız(2)” olduğu görülmektedir. Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Yıldız: “Çünkü bilgi verdikçe parlar.” (A8)

Boş kaset: “Çünkü bilgileri kayıt eder. Çocuk öğretmen elinde bilgilendiği için öğretmen sayesinde gelişir.” (B2)

Yeni doğan bir bebek: “Çünkü eğitim öğretim yaşamlarına bizimle başlarlar. Emeklemeyi ko-
nuşmayı ve farklı tatlar almayı bizimle öğrenirler.” (A9)

Fırsatları değerlendiren

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Fırsatları değerlendiren” kategorisinde 1 öğretmen ve bu öğretmenin geliştirdiği 1 metafor bulunmaktadır. Kategoriye temsil eden metaforlar Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Fırsatları değerlendiren kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Su	1			
TOPLAM					1

Tablo 8’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Fırsatları değerlendiren” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenlerden tarafından geliştirilen tek bir metaforun bu kategoride yer aldığı görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Su: “Çünkü su hiçbir boşluğu kabul etmez ve bulunduğu her boşluğu geçer. Çocuk de bulunduğu her boşluğu kullanır.” (A41)

Kendi Kendine Öğrenen

Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Kendi kendine öğrenen” kategorisinde 8 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 6 farklı metafor bulunmaktadır. Kategoriyi temsil eden metaforlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Kendi kendine öğrenen kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Araştırmacı	2	4	Filozof	1
2	Bilim Adamı	2	5	Gezgin	1
3	Evrım	1	6	Gözlemci	1
TOPLAM					8

Tablo 9’da okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Kendi kendine öğrenen” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforların “Araştırmacı (2), Bilim Adamı (2)” olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriyi oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Araştırmacı: “Çünkü sürekli merak içindedirler ve bilgiye ulaşana kadar vazgeçmezler.” (A53)

Bilim Adamı: “Çünkü sürekli keşfetmek, denemek ve araştırmak ister.” (B10)

Filozof: “Çünkü sürekli bir merak içinde sorgulayan, hayal eden ve dolayısıyla düşünce, fikir üreten bir filozof gibidir. Öğrenirken hem eğlenen hem de öğrenen bir filozoftur çocuk.” (B3)

Evrım: “Çünkü durdurulamaz, yaşantılarının ortamına ve potansiyeline göre durmadan gelişir ve değişir.” (A22)

Kendine Özgü

“Kendine özgü” kategorisi çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri tarafından “çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan bir kategoridir.

Bu kategoride 15 öğretmen tarafından 13 farklı metafor üretilmiştir. Bu kategoriye ait metaforlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Kendine özgü kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Bir kaleme	1	8	Küçük Filozoflar	1
2	Çiçek türlerine	1	9	Sürpriz bir kutuya	1
3	Dünya	1	10	Tablodaki renklere	1
4	Gökkuşağı	2	11	Tohum	1
5	Kar tanesine	2	12	Toprak	1
6	Kelebeğe	1	13	Yıldız	1
7	Keşfedilmeyi bekleyen bir ülke	1			
TOPLAM					15

Tablo 10’da okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Kendine özgü” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforların “Gökkuşluğu(2), Kar tanesi(2)” olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Gökkuşluğu: “Çünkü hepsinin farklı özelliği farklı karakterleri vardır. Hepsi farklı şekilde öğrenir ve duygularını farklı şekilde yansıtır. (A28)

Kar tanesi: “Çünkü her bir her bir kar tanesi nasıl birbirinden farklı ve kendine özgüyse çocuk da birbirinden farklı, biricik ve benzersizdir.” (A7)

Çiçek türleri: “Çünkü nasıl tüm çiçek türleri birbirinden farklıysa her çocuk da birbirinden farklıdır. Nasıl her çiçeğin bakımı ayrıysa her çocukye de farklılıklarına göre eğitim vermemiz gerekmektedir.” (A21)

Tablodaki renkler: “Çünkü çocukların her biri farklı renkleri yani farklı duygu, düşünce ve kişiliği barındırır. Hepsinin bireysel farklılıkları vardır.” (A32)

Mistik

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Mistik” kategorisinde 3 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 3 metafor bulunmaktadır. Kategoriye temsil eden metaforlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Mistik kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Deniz	1	3	Matruşka bebek	1
2	Kitap	1			
TOPLAM					3

Tablo 11’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Mistik” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

“Çocuk denize benzer deniz kadar derin, hem basit hem de karmaşıktır. Deniz gibi hem tanık hem de sonuçtur. Belki de hiç bilmediğimiz güçleri ve evrilecekleri sonsuz ihtimalleri var.” (B49)

“Çocuk kitaba benzer çünkü her gün farklı olaylar yaşarsınız. Kitabın içini okudukça çocuğun içini çözersiniz. Tanırsınız, keşfedersiniz.” (A51)

“Çocuk matruşka bebeğe benzer çünkü çocuk görünenin ardında bambaşka dünyalar barındırır. Her seferinde onların farklı bir özelliğini keşfederiz.” (A5)

Model Alan

Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Model alan” kategorisinde 3 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 2 farklı metafor bulunmaktadır. Kategoriyi temsil eden metaforlar Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Model alan kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Ayna	2	2	Kayıt Cihazı	1
TOPLAM					3

Tablo 12’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Model alan” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforların “Ayna(2)” olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriyi oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Ayna: “Çünkü model aldıkları kişileri taklit ederler ve bu sebeple bizim davranışlarımızı yansıtır. Bu yüzden biz ebeveynler davranışlarımızla çocuklarımızı yetiştirmiş oluruz.” (B1)

Kayıt cihazı: “Çünkü etrafındaki her şeyi inceler ve uygular. Bu nedenle etrafında her zaman iyi model olacak yetişkinler olmalıdır.” (B27)

Şekil Alabilen

“Şekil alabilen” kategorisi çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri tarafından “çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan bir kategoridir. Bu kategoride 26 öğretmen tarafından 19 farklı metafor üretilmiştir. Bu kategoriye ait metaforlar Tablo.13’de verilmiştir.

Tablo 13’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Şekil alabilen” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından en tercih edilen metaforların “Oyun Hamuru (6), Kil hamuru (3)” olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Şekil alabilen kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Balta girmemiş ormana	1	11	Kil hamuruna	3
2	Bir ağaca	1	12	Kumaşa	1
3	Donmamış bir beton	1	13	Orkestrayı oluşturan ekibe	1
4	Fidan	1	14	Oyun hamuruna	6
5	Fidandır (yeni tohum)	1	15	Sayfaları boş bir kitap	1
6	Ham bir madde	1	16	Su	1
7	Hamur	1	17	Şarkı	1
8	Hepsinin kendine ait özellikleri olan oduna	1	18	Şekil verilecek seramik bir hamur	1
9	İp yumağına	1	19	Yoğrulmuş hamur	1
10	Kafesteki kuşa	1			
TOPLAM					26

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Oyun hamuru: “Çünkü nasıl ellerde şekil alırsa o şekle dönüşür.”(A39)

Kil hamuru: “Çünkü kil hamuruna elimizle verdiğimiz şekil gibi çocuklara da öğrettiklerimizle şekil veririz.” (A3)

Sayfaları boş bir kitap: “Çünkü ne öğretirsen ona göre bir hikaye oluşur.” (B12)

Donmamış bir bton: “Çünkü yaşamı boyunca aldığı aile ve eğitim hayatı onun şeklini belirler.” (B18)

Umut verici

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Umut verici” kategorisinde 6 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 6 metafor bulunmaktadır. Kategoriye temsil eden metaforlar Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Umut verici kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Evre	1	4	Küçük bir serçe	1
2	Gonca	1	5	Yaşam dolu umut	1
3	ilkbahar	1	6	Yıldızdaki ışık	1
TOPLAM					6

Tablo 14’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Umut verici” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir.

Aşağıda kategoriye oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Yıldızdaki Işık: “Çünkü bir şeyler öğrendikçe etrafına aydınlatarak ışık saçarlar. Bizleri gece bile ışığıyla aydınlatarak geleceğe ışık ya da umut kaynaklarımızdır.” (A43)

Evre: “Çünkü çocuk okulda kalmayıp hayatın her kesimine taşar.”(A14)

Gonca: “Çünkü açtıkça seni şaşırır, renklerine hayran bırakır.”(B21)

İlkbahar: “Çünkü umuttur, gelecektir, güzel günlerdir.” (B5)

Diğer

Okul öncesi öğretmenlerinin “Çocuk” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlardan oluşturulan “Diğer” kategorisinde 3 öğretmen ve bu öğretmenlerin geliştirdikleri 3 metafor bulunmaktadır. Kategoriye temsil eden metaforlar Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Diğer kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	f	Metafor Kodu	Metafor Adı	f
1	Evlad	1	3	Motorlaşmış beyin	1
2	Komedyen	1			
TOPLAM					3

Tablo 15’de okul öncesi öğretmenlerinin geliştirdikleri “Diğer” kategorisini oluşturan metaforlar ve kaç öğretmen tarafından geliştirildiğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Tablo incelendiğinde öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların hepsinin birbirinden farklı olduğu ve diğer öğretmenlerin metaforlarından oluşturulan herhangi bir gruba ait olmadıklarından bu metaforların “Diğer” kategorisi altında sınıflandırıldığı görülmektedir.

Aşağıda kategoriyi oluşturan öğretmenler tarafından geliştirilen metaforların mantıksal gerekçelerine ait örnekler yer almaktadır.

Komedyen: “Çünkü mizah yapar. Oyun esnasında bambaşka ifadeler kullanarak, gülmelere neden olabilir. (A40)

TARTIŞMA VE SONUÇ

Metaforlar, bilinçli olarak ya da günlük yaşantımızda kişinin farkında olmadan sıkça kullandığı ve herhangi bir olgunun anlamını güçlendirmek üzere kullanılan imgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada da metaforlar okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin zihinsel imgelerini ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmıştır. Çocuk kavramının açıklanabilmesi için çok fazla sayıda metafora gereksinim duyulmaktadır. Örneğin çocuk, “ağaç”, “boş levha”, “çalışkan karınca”, “oyun hamuru”, “yıldızdaki ışık” olarak adlandırılabileceği gibi, aynı zamanda “araştırmacı”, “balta girmemiş orman”, “dalında yetişen sebze-meyve”, “boş kaset”, “yeni keşfedilmiş bir maden” olarak da tanımlanabilir. Bu bağlamda çocuk kavramının sabit bir zihinsel imge ile ifade edilmesinin mümkün olamayacağı açıktır.

Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin zihinsel imgeleri ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin düşüncelerine dayanarak “çocuk” kavramına ilişkin 104 adet metafor ürettikleri belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenleri tarafından oluşturulan ilk altı metafor sırasıyla “tohum”, “oyun hamuru”, “çiçek” “kil hamuru”, “fidan”, “toprak” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenler tarafından oluşturulan “çocuk” kavramına ilişkin 104 adet zihinsel imge; 13 alanda kategorize edilmiştir. Bu kategoriler, en çok kullanılan metaforlar bakımından “şekil alabilen (26)”, “bakıma/ilgiye muhtaç (22)”, “kendine özgü (15)”, “destekle öğrenen (8)”, “kendi kendine öğrenen (8)”, “umut verici (6)”, “değerli bir nesne (4)”, “model alan (3)”, “bilgiyi yansıtan (3)”, “mistik (3)”, “diğer (3)”, “çaba sarfeden (2)”, “fırsatları değerlendiren (1)” şeklinde sıralanmıştır. Ortaya çıkan metaforlar kategoriler açısından incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramıyla ilgili farklı bakış açılarından çıktığını ortaya koymaktadır. Araştırmacılar tarafından 13 alanda kategorize edilen okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramıyla ilgili metaforların tamamının olumlu görüş yansıttığı görülmektedir. Öğretmenlerin birçoğunun, çocukların başka bir bireyin varlığına ihtiyaç duyduğunu ifade eden kavramlar kullandığı, buna karşılık bazı öğretmenlerin de çocukyi kendi ayakları üzerinde durabilen bağımsız, özgür bireyler olarak ifade ettiği kavramları tercih ettiği söylenebilir. Bu bağlamda “bakıma/ilgiye muhtaç” ve “destekle öğrenen” kategorileri çocukların başka bir bireye ihtiyaç duyduğunu, “kendi kendine öğrenen” ve “kendine özgü” kategorileri çocukların kendi ayakları üzerinde durabilen, bağımsız özgür bireyler olarak tanımladığını söylemek mümkündür. Ayrıca hiçbir kategoriye dahil edilemeyen metaforlar da “diğer” kategorisi adı altında toplanmıştır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgulara benzer bir şekilde, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının “çocuk” kavramına ilişkin zihinsel imgelerin alındığı araştırmalar ile ilgili literatür incelendiğinde (Saban, 2009; Kuyucu, Şahin ve Kapıcıoğlu 2013) oluşturulan metaforlar ve kategoriler

farklı dahi olsa, kategorilerin içeriğine baktığımızda anlam bakımından benzeştiğini söylemek mümkündür. Yapılan çalışmalar incelendiğinde, okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının “çocuk” kavramlarına yönelik metaforik algılarının büyük oranda benzerlik gösterdiği söylenebilir. Yine yaptığımız çalışma ile Saban (2009) yılında yapılan çalışmanın öğretmen ve öğretmen adaylarının çocuk kavramlarına benzer yanıtlar verildiği görülmüştür. Literatüre incelendiğinde bu çalışma daha önce bu konuda yapılan çalışmalar ile büyük oranda örtüşse de, okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kavramına yönelik olarak geliştirdiği farklı metaforik algılarını da ortaya koyması açısından diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Sonuç itibarıyla, metaforlar okul öncesi öğretmenlerinin çocuk kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeleri anlamada ve açığa çıkarmada kullanılan güçlü bir yöntem olarak kullanılabilir (Saban, 2004). Bu bağlamda farklı bölgelerde ve illerdeki, okul öncesi öğretmenlerinden seçilen çocuk kavramına yönelik metaforlar oluşturmaları istenebilir. Yapılacak olan çalışmalarda metaforlar ile birlikte farklı ölçek ve yöntemlerin de kullanılması önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akgün, E. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının “Çocuk” ve “Okul Öncesi Öğretmeni” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16(4), 1652-1672
- Arslan, M. Metin ve Bayrakçı, Mustafa (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim- öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, sayı 171, 100-108.
- Aslan, S. (2013). Birleştirilmiş sınıflarda görev yapan öğretmenlerin “öğretmen” kavramı ile ilgili algılarının metaforik incelenmesi (Metaphoric examination of perception of teachers working in multigrade classrooms about “teacher” concept). *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 43-59.
- Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının “öğretmen” ve “çocuk” kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(3).
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin çocuk, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul Çocuklarının “Öğretmen” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:3x, 2017, ss.1-15
- Günay, R. (2015). Eğitim fakültesinde görev yapan öğretim elemanlarının yapılandırmacı öğretmen algıları. *İlköğretim Online*, 1(14), 845-861
- Kuyucu, Y., Şahin, M. & Kapıcıoğlu, O. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin “çocuk” kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 43-53
- Koç, S. E. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğretmenlik mesleği kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(15), 47-72.
- Lakoff, G.,& Johnson, M. (2005). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve Dil*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

- MEB, (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı, Ankara
- MEB, (2008). Öğretmen Yeterlikleri: Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Miles, M. B.,&Huberman, A. M. (1994). Qualitative Data Analysis: An Expanded Source book. (2nd Edition). CA: Sage Publications.
- Pektaş, M. ve Kıldan, A. O. (2009). Farklı branşlardaki öğretmen adaylarının “öğretmen” kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların karşılaştırılması. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2), 271-287.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 55, 459-496.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının çocuk kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(2), 281-326
- Sözbir, S. ve Çakmak, Ö. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının “Müzik” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. International Journal of Social Science International Journal of Social Science Number: 42 , p. 269-282, Winter III 2016.
- TED. (2009). Öğretmen Yeterlikleri. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Turhan, M. ve Yaraş Z. (2013). Öğretmen ve çocukların öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1(23), 129-145
- Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin yayınevi.
- Yıldırım, A., Ünal, A. ve Çelik, M. (2011). Öğretmen kavramına ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algılarının analizi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2(8), 92-109.